

דברי חיזוק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי מאיר סמיט שליט"א

ישיבת רבי חיים עוזר « 058-323-1459 | 347-897-9968 »

בס"ד

לכל שפע משמים - אפי' הדבר הקדוש ביותר, זקוקים להקדים לו תפילה!!!

"ומה לנו יותר מזה הלא כל גאולת מצרים אשר כבר הובטחו עליה ונשבע ה' על זה לאברהם ליצחק וליעקב, ואף על פי כן הנה נאמר וישמע אלקים את נאקתם (שמות ב, כד) ובלא תפלה לא היו נגאלים, וכן במעשה העגל וכן במרגלים וכן בקרח הכל לא נושעה אלא דוקא על ידי תפלה."

"להשתומם נורא איך שכן הוחקקה כל הבריאה מעיקר יצירתה שהכל על פתח הקרקע יצמוד ולא יצמח ולא ינתן כלום לא הישג של גשמיות ולא הישג של רוחניות, עד יבא האדם והוא מפתח הקרקע יקחם, ובמה הוא לוקחם הלא הוא בתפלה. ומה שמצינו כל הנברא בעולם והנם ברשותו של האדם, הנה הם רק התחלת הדברים ומושכלות הראשונות המצטרפים לאדם כדי שעל ידיהם יכיר שעליו להתפלל עליהם, ואחרי תפלותיו אז יתנו לו באמת ובלעדיהן לא ינתנו לו ולא יגיעו לו כלום, כי כן יסוד מוסד הוא שאין נותנים שום דבר, אלא על האדם בעצמו לקחת אותם, ואיך, ע"י התפלה."

"וזהו כוונת הגמרא **בברכות** (לב:) א"ר אלעזר גדולה תפילה יותר ממעשים טובים, שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממה רבינו, אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה, שנאמר (דברים ג כו) אל תוסף דבר אלי, ומכל מקום אח"כ כתוב **עלה ראש הפסגה** (שם כז) שנתרצה הקב"ה לתפילתו, והראה לו את כל ארץ ישראל. ולמדנו, שאפי' יש לאדם זכויות ומעשים טובים כמשה רבינו, עדיין צריך את כוח התפילה, ע"כ תוכן דבריו.

האור החיים הקדוש מביא רמז נפלא לדברים אלו, בלשון הפסוק הנאמר אצל לידת יוסף, (בראשית ל, כב) ויזכר אלקים את רחל וישמע אליה וגו'. שמתחילה כתוב ויזכור אלקים את רחל שזכר הקב"ה לרחל את מעשיה הטובים, שמסרה הסימנים ללאה אחותה, ואעפ"כ עדיין לא נענתה, ורק אחרי זה נאמר וישמע אליה, היינו אל התפלה שלה, כי אפילו אם יש לו לאדם זכויות כרחל אמנו שמסרה הסימנים לאחותה, אי אפשר לקבל ללא תפילה.

כמו"כ אנו מוצאים בגמ' במסכת **ברכות** (ג:) אומרת בזה"ל: "אמר רב אחא בר ביזא א"ר שמעון חסידא, כנור היה תלוי למעלה ממיטתו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה, בא רוח צפונית, ונושבת בו, ומנגן מאליו, מיד היה עומד ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר, כיון שעלה עמוד השחר, נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמרו לו 'אדונינו המלך, עמך ישראל צריכין פרנסה', אמר להם 'לכו והתפרנסו זה מזה', אמרו לו 'אין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחוליתו', אמר להם 'לכו ופשטו ידיכם בגדוד', מיד יועצים באחיתופל, ונמלכין בסנהדרין, ושואלין באורים ותומים". ופירש"י (ד"ה ונמלכין, ושואלין), נמלכין בסנהדרין, נוטלין מהם רשות כדי שיתפללו עליהם, ושואלים באורים ותומים, אם יצליחו.

ולכאורה קשה, כיון שכבר נאמר להם באורים ותומים שיצליחו במלחמה, הרי בוודאי יצליחו, ומדוע יש צורך ללכת לסנהדרין שיתפללו להצלחתם. אלא שעל ידי האורים ותומים ידעו שנגזר עליהם להצליח במלחמה, אבל גם אחרי שנגזר עליהם שיצליחו במלחמה, עדיין זקוקים לתפלה, כי כל שפע, אפי' אם כבר נגזר עליו שירד, יכול לרדת לעולם רק על ידי תפילה.

« הדרך לקבל כל דבר הוא רק על ידי תפילה

כתוב בפרשתינו (בראשית ב, ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ, ואדם אין לעבד את האדמה. ופירש"י (ומקורו בגמ' חולין ס:) בזה"ל: "ובג' (ביום ג') שכתב ותוצא, לא יצאו, אלא עמדו על פתח הקרקע עד יום ששי, ולמה, 'כי לא המטיר', ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה' ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם, וירדו, וצמחו האילנות והדשאים".

ההגמרא (בחולין שם) ממשיכה ואומרת, "ללמדך שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים". ומביאה על זה מעשה, שלרב נחמן בר פפא היתה גינה שזרע בה זרעים, והזרעים לא צמחו, עד שהתפלל שירדו גשמים, ואז ירדו וצמחו הזרעים. אמר ר"נ בר פפא זהו מה שאמר רב אסי, שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים.

מדברי חז"ל אלו מתבאר, שישנו חוק בבריאה, שכל שפע מגיע רק על ידי תפילה, שאע"פ שהיו הצמחים צריכים לצאת ביום השלישי, לא יצאו, כיון שעדיין לא היה מי שהתפלל על הגשמים. והגמרא הביאה את הסיפור על גינתו של רב נחמן בר פפא, ללמדנו, שלא רק בתחילת הבריאה מתקיים חוק הזה, אלא כך הוא גם לדורות, שאין אפשרות להוריד שפע מלמעלה עד שיתפללו עליו מלמטה.

« גם כאשר יש ריבוי זכויות וכבר נגזר בשמים השפע, עדיין זקוקים לתפלה

הגאון ר' ירוחם זצ"ל המשגיח בישיבת מיר (בספרו דעת תורה חלק ביאורים, עה"פ וכל שיח השדה) מרחיב את הדברים דלעיל ומדגיש הענין, שאפי' אם יש לאדם הרבה זכויות ומעשים טובים, וראוי שיקבל בעבורם את כל מבוקשו, כל זמן שלא התפלל וביקש על כך, לא יקבל את רצונו. ומביא ראיה, שהתורה מדגישה, שאפי' אצל האנשים הגדולים ביותר, שהיו ראויים לקבל הכל, בגלל מעשיהם וזכויותיהם, אעפ"כ תמיד קיבלו את בקשתם 'רק' אחרי שהתפללו.

וכותב בזה"ל: "הנה לנו האבות הק'. ויאמר אברם ה' אלקים ויאמר אברם אדני יהוה מה תתן לי וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עִרְרִי וְבֵן מִשֶׁק בֵּיתִי הוּא דֹמֶשֶׁק אֱלִיעֶזֶר (בראשית טו, ב), וְתֵהִי שְׂרֵי עֶקְרָה אִין לֵה וְלָד (בראשית יא, ל), ולא ניתן לה אלא בתפלה. וכן ביצחק ורביקה ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו (בראשית כה, כא) הרבה והפציר בתפלה, וכן בלאה ורחל, וירא ה' כי שְׁנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָה (בראשית כט, לא), ורחל עקרה עד שאמרה ליעקב הֲבֵה לִי בָנִים וגו' (בראשית ל, א), ואם כי יעקב אמר לה התחת אלקים אנכי, מ"מ די לנו בההו"א של רחל, וכן אמרה להלן וגם שמע בקלי (בראשית ל, ו), ובלא תפלה לא היו משיגות כלום, וכן ייעקב מצינו אצלו כמה פעמים תפלותיו לה', בצרת עשו, בצרת שכם ובצרת יוסף ובנימין, והכי לא היה להם לאבות ולאמהות הק' די זכותים במה שיושעו, ואעפ"כ לא בא אליהם כלום בלא תפלה."

« המקבל דבר ללא תפילה מנכים לו מזכויותיו »

כתב החובת הלבבות (שער בטחון פ"ד), שאין לאדם להכניס את עצמו בסכנה אפילו אם יש לו בטחון בהש"ת, כגון שישתה סמי המות או שיסכן עצמו להילחם עם הארי והחיות הרעות ללא דוחק, כי יקרה אחד משני דברים: או שימות ויהיה הוא הממית את עצמו, והוא נתבע על זה, כאלו המית זולתו מבני אדם. או שינצל בעזרת הבורא יתברך, ויאבדו זכויותיו, ויפסיד שכרו.

ויש פה לימוד גדול, שאדם צריך להתפלל על כל דבר, כיון שאם אדם מקבל דבר ללא תפילה, הרי זה יכול להיחשב כנס, ויאבדו זכויותיו, ויפסיד שכרו, כמו שכתב החובת הלבבות. משא"כ אם אדם מבקש ומתפלל, וקיבל על ידי תפילתו, הרי זה נחשב כדרך הטבע, כפי שכתב המהרש"א, ואין מנכים לו משכרו.

« מלחמת מדין נעשתה רק בתפילה »

התורה מלמדת אותנו חידוש גדול, עד היכן מגיע כוחה של תפילה אצל עם ישראל. במלחמת מדין כתוב בתורה (במדבר לא ח) וְאֵת בְּלִעָם בֶּן בְּעוֹר הָרְגוּ בְּחָרֵב, ופירש"י מדוע הרגו את בלעם בחרב, כיון שהוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנותם, שאין ישראל נושעים אלא בפיהם ע"י תפלה ובקשה, ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו, אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב.

ויש להקשות, הרי לכאורה במלחמת מדין הרגו את כל המדיינים בחרב, ולא רק את בלעם, ומדוע הפסוק אומר וְאֵת בְּלִעָם בֶּן בְּעוֹר הָרְגוּ בְּחָרֵב, שמשמע שרק אותו הרגו בחרב. והביאור בזה הוא, שבאמת כוחם של ישראל רק בפיהם בתפילות ובקשות, ואם כן כל מלחמת מדין היתה רק בבקשות ותחנונים, ולא בחרבות, ורק לבלעם שהשתמש עם פיו כנגד ישראל היפך אומנות אבותיו, הרגוהו בחרב.

ויש ללמוד מכאן כוחה של תפילה, שעם ישראל יכול לנהל מלחמה שלימה רק בכוח התפילה, בלי שימוש בחרבות.

« אין הקב"ה מואס בשום תפילה מישראל »

וצריך להבין, אחרי שכ"כ גדולה היא מעלת התפילה, מה הסיבה שישנם אנשים שמזלזלים כל כך בתפילה.

והתשובה היא, כי הם חושבים, שתפילה היא דבר שניתן לאנשים גדולים וצדיקים הקרובים להש"ת, ולכן מתייאשים, וחושבים, שהש"ת אינו רוצה בתפילתם, מחמת פחיתות מעשיהם, אבל צריך לדעת, שאין זה נכון כלל, והקב"ה חפץ בתפלת כל בריה, ואינו מואס תפילת שום אדם, וכמו שאומר **הקדושת לוי** (פרשת ויחי) על הפסוק יְהוָה אֲתָהּ יוֹדֵךְ אֲחִיךָ (בראשית מט, ח), שכל אדם צריך לחזק בלבו אמונה זאת שבוודאי אין הקדוש ברוך הוא מואס חס ושלום בשום תפילת עמו ישראל, אף שהקדוש ברוך הוא נקרא 'הגדול הגבור והנורא' ו'לו דומיה תהלה', אף על פי כן יקר בעיניו דיבורים של עמו ישראל אפילו ממי שהוא חס ושלום בדיוטא תחתונה, ואף על פי כן מגיע מזה תענוג גדול לבורא יתברך.

וכן מביא **רבי צדוק הכהן מלובלין** בספרו **פרי צדיק** (פרשת נצבים) בשם **המדרש שוחר טוב** על הפסוק (תהילים קב יח) פִּנְהָ אֶל תְּפִלַּת הָעֹרֵר וְלֹא בְּזָה אֶת תְּפִלָּתָם, וכן הוא **במדרש רבה** (אמור), וזה לשונו, 'פסוק זה מדבר על הדור הזה דורות האחרונים, שהוא ערער ממעשים טובים ואין לנו על מה להישען, ולא נשאר לנו רק התפילה ועם כל זה 'לא בזה את תפילתם', שכל פרט נפש מישראל איך שהוא עומד, תפילתו מקובלת לפניו יתברך להיושע בכל ענייניו, עכ"ל.

ובכאן צריכים להדגיש נקודה נוספת חשובה מאין כמותו. והיא, שהדברים דלעיל נכונים לא רק כאשר האדם מבקש על צורכו או צורך זולתו, אלא אפי' כאשר הבקשה היא על כבוד שמים ודברים רוחניים וקידוש ד', שכל עם ישראל יאמרו 'ה' הוא האלוקים', גם כן א"א להיענות כי אם ע"י כח התפילה.

וראיה לדבר ממעשה של אליהו בהר הכרמל (מלכים א' יח, מפסוק יט ואילך), שאפי' שאליהו הנביא עשה את כל הדברים שם בשביל כבוד שמים, והיה שם זכות שכל עם ישראל יווכח ויאמר שה' הוא האלוקים, עם כל זה לא הספיק הדבר, והוצרך להתפלל להש"ת, שיוירד אש מן השמים, ורק אחרי תפלתו, ירדה האש מן השמים.

« ישועה שבאה דרך תפילה נחשבת כדרך הטבע ממש!!! »

כתוב ברש"י בפרשת וישלח (בראשית לב, ט), שיעקב אבינו התקין עצמו נגד עשיו לשלשה דברים, לדורון לתפלה ולמלחמה. והנה דורון ומלחמה הם דברים שיכולים לעזור בדרך הטבע, אבל תפילה הרי לכאורה פועלת בדרך נס, ואיך השוו חז"ל את התפילה שפועלת בדרך נס, לדורון ומלחמה שהם דברים שעוזרים בדרך הטבע.

והביאור בזה הוא, בהקדם דברי הגמרא במסכת **קידושין** (כט:), שמספרת שבבית מדרשו של אביי, היה איזה מזיק שהיה מזיק אפילו אם היו נכנסים שני אנשים ביחד, ואפילו ביום. וכשמע אביי שרב אחא מגיע ללמוד אצלו תורה, ציוה אביי שאף אחד לא יכניס את רב אחא לביתו, וכך יהיה מוכרח רב אחא, ללון בבית המדרש.

ואכן כך היה, ורב אחא לן באותו לילה בבית המדרש שבו היה המזיק, והמזיק היה נראה לרב אחא כתנין עם שבעה ראשים, ובכל כריעה שכרע רב אחא בשעת התפילה נפל ראש אחד של המזיק. למחרת אמר רב אחא לתלמידי בית המדרש, לולא התרחש לי נס, הייתי מסתכן, מחמת אותו המזיק.

והקשה המהרש"א, איך באמת היה מותר לאביי להכניס את רב אחא לסכנה, ולסמוך שיעשה לו נס, הרי אף אם יעשה לו נס, הרי אמרו חז"ל שכאשר מתרחש לאדם נס, מורידים לו מזכויותיו, ומתרץ המהרש"א, שאביי היה בטוח שרב אחא על ידי תפילתו, יהרוג את המזיק, ולא יוזק, וכיון שהדבר נעשה על ידי תפילה, אין הדבר נחשב כלל כנס, כיון שזהו דרך הטבע שאדם שמתפלל, נענה בתפילתו.

נמצא שכל השלשה דברים שהתכוון בהם יעקב אבינו לפני פגישתו עם עשיו, היו הכנות בדרך הטבע שיצליח במלחמתו נגד עשיו, שגם תפילה פועלת ממש בדרך הטבע, כדורון ומלחמה.

ורואים מכאן גודל כח התפילה, שכשמתפללים בעת צרה, והתפילה עוזרת, אין זה נחשב כלל הצלה בדרך נס, אלא הצלה בדרך הטבע ממש. כי בכוח התפילה לחולל ניסים, ואעפ"כ נחשב שקרה הדבר, דרך הטבע.

וכן מבואר בגמרא במסכת **בבא בתרא** (קכג.) שיעקב אבינו קיבל את בכורתו מעשו, שנאמר (בראשית מח כב) וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׂכָם אֶחָד עַל אֲחִיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמֹרִי בְּחָרְבִי וּבְקִשְׁתִּי, שואלת הגמרא וכי בחרבו ובקשתו לקח, והלא כבר נאמר (תהילים מז ז) כִּי לֹא בְקִשְׁתִּי אֶבְטָח וְחָרְבִי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי, אלא 'חרב' זו תפלה, 'קשתי' זו בקשה. ומפרש הרשב"ם (ד"ה ז) שהתפלל יעקב וזכה לקנות הבכורה מעשו בתפלתו. ורואים מכאן שע"י תפילה יכול להתהפך ממש הטבע, ויעקב אבינו נהיה הבכור במקום עשיו.